

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva. — Poverjeništvu Ljubljana.

Vse spise, v ocenc poslane knjige itd. se pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja . . . 60.— K pol leta . . . 30.— " četril leta . . . 15.— " posamezna številka po K 1'20.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 1 K 50 vin. " " " dvakrat . . . 1 " " " trikrat . . . 80 " za nadaljnja uvrčenja od petit-vrste po 60 vin. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, VII., Celovška cesta 33/I

Poštni čekovni nrad št. 11.197.

Reklama tje so proste poštnine.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 1 K za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 50 K.

Telefon uredništva št. 312.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništvu UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Vsému učiteljstvu meščanskih šol v Sloveniji!

Vprašanje meščanske šole je bilo do prevrata za Slovence skoro brezpomembno. Ko smo dobili čez noč število meščanskih šol, smo bili zato kaj malo nato pripravljani. Z zgradbo je bilo treba šele začeti. Po dveh letih smo pri zgradbi na zunaj lepo napredovali (število razredov je že krasno narastlo), v resnici pa tava-mo v poglavitnih vprašanjih — cilj in ustroj meščanske šole, pravno razmerje strok. učiteljstva — se danes v naravnost pregrešni neorijentiranosti. In v kolikor se že rešujejo nekatera vprašanja mešč. šole, se rešujejo brez nas, ker sami ne pridemo z enotnimi nazori, sklepi, nasveti, zahtevami.

Organizirani smo le v okrajnih društvih, katerih delokrog se more omejevati le na posamezne okraje. Nemogoče nam je zato priti na tem temelju do skupnega razgovora, do enotnih sklepov. Čeprav se naši interesi v velikem popolnoma krijejo z interesi ljudskošolskega učiteljstva, je vendar še polno specijelno meščansko-šolskih vprašanj, ki jih ni mogoče rešiti na zborovanjih okrajnih učiteljskih društev.

Potreba združitve strokovnega učiteljstva za enoten nastop postaja vedno bolj nujna. V tej zavesti je sklicalo lansko leto ljubljansko strok. učiteljstvo sestanek mešč. šol. učiteljstva v Ljubljano. Učiteljstvo severnega dela Slovenije je smatralo Ljubljano — ker leži žalibog na periferiji — za neprimeren kraj ter predlagalo po tov. g. Humeku v Mariboru za zborovalno mesto Celje. Ker je bilo do dneva sestanka premalo časa, se je udeležilo ljubljanskega sestanka samo učiteljstvo južnega dela in še to ne polnoštevilno. V prepričanju, da takšen torzo ni upravičen sklepati, je bilo tedaj določeno, da skliče takratni predsednik Zaveze tov. g. Jelenc sestanek mešč. šol. učiteljstva v Celje. Sestanek v Celje ni bil sklican. Medtem je minilo skoro leto. Vprašanje združitve mešč. šol. učiteljstva se ne more več odlagati.

Zato smo se podpisani odločili, da sporazumno s svojimi tovariši in tovari-

šicami izvedemo svojo odločitev ljubljanskega sestanka ter v abim o tem potom vse učiteljstvo mešč. šol v Sloveniji v Celje na sestanku, ki se vrši v nedeljo, dne 13. februarja 1921 ob 9. uri v poslojpu meščanske šole.

Predmet razgovora bo predvsem poiskati platformo, ki nam omogoča skupno stanovsko delo v Udruženju, t. j. ustanovitve lastnega odseka, kluba, društva.

Stojimo odločno na stališču demokratizma; vsi sklepi morajo biti izraz resnične večine. Zato pričakujemo, da bo vsaka meščanska šola odposlala vsaj enega zastopnika (ico), ki bo lahko tudi glasoval(a) za pooblastitelja, če se izkaže z lastno-ročnim pooblastilom. Število pooblastil je neomejeno. Pooblastil se lahko tudi tovariša(ico), ki službuje na drugem zavodu.

Na Svečnico leta 1921.

Jos. Bernot, Jos. Briuar, Beno Serajnik, Drag. Humek, J. Magerl, dr. T. Romih.

ALBIN SPREITZ:

Za ljudsko izobrazbo v obmejnih krajih.

Uvodoma povdarjam, da nisem optimist, ne pesimist, temveč realist. Službujem v obmejnem kraju, ki meji na Avstrijo. Naredil sem si svojo sodbo kot skromni psiholog o prebivalstvu, ki me ž njim veže skupno socialno življenje. Ker se moram omejiti le na najvažnejše in cilla predstavečega nanisa ne smem izgubljati, se bom v tej študiji nečal le s tistimi karakterističnimi pojavi, ki otežujejo ljudsko izobrazbo, ali kar tukaj posmatramo. — narodno kulturo. — Predvsem ugotavljam da največinsoma stranke, ki so razpredle svoje spalnake niti ali vezi, niso polagale največje ali sploh važnosti na privzgojiti narodnega in državnega čuta, temveč so predvsem iskale pristaše radi števila, ki je edino merodajno za uredno-čenje stremiljeni kakšne stranke. — Hiti-mo dalje. — Iz narodnih indiferentnih ljudi, še bolj na vermaniziranih ni treba ustvarjati tip, ki čuti jugoslovansko. Spreminjati pa je treba, če govorim v

smislu velikega francoskega misleca Gustave Le Bona plemensko dušo, če želimo naš tip ljudi. — Povdarjam, dokler se ta rod plemeni oboestranski, ni misliti, kakor žele krov, ki im je narodovi in državni interes nad vse, na velike uspehe. Zastaviti je torej, kakor je iz predstole-čeva razvidno, vse moralne in druge sile na plemenitev bodočnosti naše! — Schopenhauer pravi čisto pravilno: značaj se ne izpreminja. Iz tega sledi, da je predvsem in skoraj izključno mladina ki li posvečaimo vso pažnjo. — Nadalje reklama za abstinenčno vrbanie bi morala biti v naših krajih nesebno velika. Še boljše pa bi bil energični povdarek oblasti! Le ta bi vodil res do zaželjenega uspeha! — Moralizem vpliv ni duševno plastičnih ljudi kar so predvsem naši metaši. Če jih uvrstimo v to glavno kategorijo v dušeslovnem oziru, je brez vidne učinkovitosti. Odstraniti se morajo možnosti in uspeh bo tu. Ne bo veljal v tem primeru rek: »vita brevis, ars longa.« (Misel prihaja na blisku, uspeh pa na polju). Solnik v naših krajih se mi zdi, če govorim v smislu našega Cankarja, kot »človek, ki mu je Bog pokazal cili, a mu dal na pot berzlie.« — Vse zavisi končno od ureje-nih socialnih in političnih razmer, katere ustvariti žal nam kulturnim delavcem samim ni mogoče. Pomagajte nam kulturnim dobrovolicem v kolikor je v Vaši moči. Vi kulturna društva in Vi oblasti in hvaležni Vam bodo mnogi in premmogi!

JANKO GOLOB:

Smernice učiteljskemu naraščaju.

(Reforat na zborovanju »Pedag. društva« v Krškem.)

Smernice dati drugim, je lahko, a no njih uravnnavati svoje življenje in delovanje, je težje. Če pa kateri stan, je to naš stan, ki je potreben baš v sedanjih časih točnih smernic, po katerih naj hodí svoj križev pot.

Kar nas je starejših tovarišev, smo si v teku svojega učiteljevanja že ustvarili nekak načrt za svoje delovanje. Živeli smo v časih 66 K in v časih, ko so nam

no previdnosti numerirali s % naše kosti. Marsikom je ostal še danes v srcu srd in želja do maščevanju. Marsikdo si je v fistih časih ustvaril načrt za svoje delovanje, češ: iz boiev in prevar vzkličeio najboljša načela in viharji kuteio značaje. Resnica pa je, da boii viharji in prevare kuteio tudi male ljudi: pronallice, hlapce. Izšli so iz teh boiev tovariši, boieviti in aktivni, drugi na apatični in pasivni. Vendar časi se izpreminjajo in z njimi nazori. Zato pa so potrebni tudi naši načrti, če smo jih sloh kedaj imeli, temeljite revizi-ze. Toda starejših tovarišev ne mislim spreobračati, ker je to nehvaležno delo, nač na naj veljato moje besede mlaišim tovarišem in tovarišicam.

Dokler je človek mlad in poln idealov, je kakor vosek. Različne figure se lahko narede iz njega. Čim spretniša roka ga oblikuje, tem lepše oblike mu da. Kai žalostne figure na so delali iz učiteljstva v dobi konkordata in v dobi Cankarjevih, oziroma Šušteršičevih hlapcev. Žalostno zgodovino imamo za seboj toda učitelji je tisti, ki preganjajo megle in temo in ustvarja tako sebi in drugim lepšo bodočnost.

Mladi tovariši in tovarišice! Kakor nekda mi, tako tudi vi na učiteljsču niste oreieli drugega, kakor nekaj slošne izobrazbe, ki zadostuje komaj da sedem lahko v olikano družbo. Slabo oborožene brez praktičnih navodil so nas poslali na kulturno delo. Dal so vsakemu svoj čoin, vesla, kompas in sidra na ne. Prišli smo v vrtince v morie razburkanih političnih boiev in strasti. In mlad človek, ki niti ne ve, kie in kako naj začne s svojim kulturnim delom kot ljudski učitelj, naj poseže v ta boi s pomirjevalno besedo in z bla-goslovom kot »Odrešenik« sveta! Učitelj, ki sam ni užival prave vzgoie in izobrazbe, ki ga je spremljala povrhu še beda in pomanikanie, je izgubil polaroma vso vero v bodočnost in izgubil se je v vrtincu strasti.

Tako so nas lahko izrabljale vse politične stranke, in vzgojile so si priganice in neznačajne — koritarie. Da so nas še bolj ponižali zabili so med naše vrste klin v obliki »Slomškove Zveze« in sicer tako globoko, da ga še danes nismo

LISTEK

† Jurij Bregant.

Dne 24. grudnia 1920 je zatisnil v smrtno spanje oči plemeniti mož, pravi narodni učitelj, zlata duša, blago srce — tov. Jurij Bregant, vpok. nadučitelj od Sv. Benedikta v Slov. goricah v svoji lastni vilici v Pobrežju pri Mariboru, star usemdeset let. Pokojni je bil pred več kot pol stoletjem, ko je še na polju šolskega napredka pokalo od suše in pretilo izpremeniti se v mrtvo stepe, nad katero tuli vihar in na kateri umre v pekočem solčnem žaru sleherni bilka, ki prikljije iz tal, vzorno marljiv in neutrudljiv bojevnik za svete stanovske pravice.

Svoje učiteljsko delovanje je pričel pri Sv. Antonu nad Rajhenburgom, kjer se je še le pod njim ustanovila šola. Z vso lubeznijo, gorečnostjo in stanovitnostjo se je oklenil tukaj svojega poklica. Tukaj se je tudi poročil. Od tod je prišel v Zab-nice pri Trbižu na Koroškem. Šola je bila seveda nemška, ljudstvo pa sloven-

ska. To ga je bilo zelo veselilo, ker je začel takoj na lastno odgovornost poučevati slovensko. Okrajni in deželni nadzornik sta ga nešteto krat nadzoro-vala, češ, da to ne gre in sploh biti ne sme. Šolska oblast ga je stiskala, kjer je le mogla. A on, vesten in zvest svojemu narodu, je šel naprej po svoji začrtani poti, ne ozirajoč se na šolske oblasti, ampak edino le na želje in blagor slovenskega tamošnjega ljudstva, dokazujoč, da le pouk v materinem jeziku rodi uspehe, kar se mu je končno moralo priznati. Tudi dokaz, da je bila Koroška in njeno ljudstvo slovensko. Po pretoku petih let se je vrnil na Štajersko, v Zdole, petem v Ljutomer. Tukaj bi bil lahko postal nadučitelj; z ozirom na svojo delavnost in pridnost je bil za to mesto predlagan kot prvi; a skromen, kakor je bil do zadnjega trenutka, se je raje podal v mirno Negovo pri Radgoni. Kot nadučitelj je vodil svojo šolo v najlepšem soglasju s svojimi tovariši. Iz Negove je spravil nešteto dijakov v srednje šole in le njemu se imajo dotičniki zahvaliti, da so postali učitelji, profesorji, duhovniki in doktorji. Po desetih letih se je podal za

nadučitelja k Sv. Benediktu v Slov. goricah. Tukaj je razširil trirazrednico v petrazrednico in povzročil gradbo novega šolskega poslopja. Tudi tukaj se je kazal njegov vedno čisti značaj in neomahljivost v najlepši luči. Nikogar se ni bal razen Boga. Šoli je nabavil na svoje stroške veliko učnih pripomočkov in knjig. Zaradi svojega jeklenežnega poguma in neupogljive odločnosti je bil med so-stanovniki kakor lajki daleč okoli na glasu.

Sredotočje vsega njegovega čuvstvenovanja je bila i tukaj ljubezen do materinega jezika, ki ga je postavil vedno na prvo mesto. Benedikčanje se tega vrliga moža spominjajo hvaležno še danes ter so ga tudi v vojnem času, vpokojenega, podpirali z malimi darili, kar je starčka razveselilo do solz. V toplih besedah se je na občnem zboru učit. društva za okraj Sv. Lenart-Slov. gor. naše-ga Jurija spominjal tudi društven pred-sednik, imenovavši ga vzor-tovariša in bivšega izbornega društvenika, ki se ni nikdar strašil ne dela, ne slabih potov k zborovanju.

Po pretoku svojega 37 letnega aktivnega službovanja je šel Bregant v Maribor v pokoj in si kupil v Pobrežju hišico z vrtom. Tudi sedaj ni mogel biti brez dela. Zbiral je okrog sebe in pripravljaj mladino prvega in drugega gimnazijskega razreda in jim tako pri uku pomagal v raznih predmetih. Zato je bil v Pobrežju obče znan in priljubljen starček. Vsa tamošnja deca, mala in velika, ga je poznala in se z rosnim očesom udeležila njegovega pogreba. Kot zavednemu Slo-vencu je tudi njemu ob času znanega preganjanja naših najboljših v letu 1914 luda predla. Dosti si je moral starček aati dopasti od avstrijskih rabljev in ni veliko manjkalo, da ni sledil tudi on svč-jim sotrpinom v — ječo. Vseh svojih sedem sinov, ki so ga poprej po mogočno-sti podpirali je moral dati v vojno. Živeč sedaj le ob mali pokojnini je pretrpel radi draginje prav občutno pomanjkanje, kl ga pa ni nikoli pripravilo ob njegov ved-no dober humor.

Troje svojih otrok je posvetil učiteljskemu stanu, a tudi za ostale je dobro skrbel. In ravno na dan preobrata, dne 27. oktobra je obhajal s svojo ženko Cil-